

DIFICULTĂȚI ÎN REALIZAREA AGRICULTURII DURABILE ÎN ROMÂNIA

Mioara BORZA¹

¹Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

mioara@uaic.ro

The notion of sustainability is already well known by majority of scientific and research institutions, in the productive units, as well as by a great part of population interested for the economic and social future of our country.

The concept of sustainable development is assimilated to agricultural sector, mostly by reason that in Romania the agriculture needs of recovery urgently. In the context of existence the numerous difficulties, the adoption of the sustainability concept in agriculture is proved to be more than a necessity. Currently, the Romanian agriculture is marked by a long and difficult period of transition from the economy centralized to the market economy and, recently, to the European economy.

In this context, the aim of this paper is to analyze the principals impediments in the application of the sustainability concept in agriculture, with the goal to propose the solutions to eliminate these, so that the notion of sustainable agriculture don't be only a theoretical training, but also a practical reality in the approach future.

Key words: agriculture, development, environment protection, sustainability

Agricultura, ramură de bază a economie naționale și sector ce a reprezentat calea dezvoltării economice a țărilor lumii, care în prezent sunt mari puteri economice internaționale, este un domeniu cheie al cercetărilor actuale din țara noastră și din străinătate.

Dezvoltarea durabilă - concept relativ nou – se află în atenția a numeroși specialiști din întreaga lume. Acest concept a fost generat de necesitatea rezolvării problemelor economice, sociale și ambientale apărute în ultimii 30 de ani, ca o consecință directă a realizării progresului economic în aproape toate țările lumii. Progresul, care a determinat evidente avantaje și beneficii pentru majoritatea populației, a determinat și un revers cu o serie de dezavantaje reflectate - în principal - în diminuarea resurselor naturale, afectarea calității mediului înconjurător și a ritmului de viață. În acest context, a apărut necesitatea de a găsi căi și soluții optime de îmbinare a ritmului progresului economic cu cel de menținere a calității resurselor naturale. Acestea din urmă reprezintă baza susținerii agriculturii și, implicit, a asigurării calității vieții. Din această perspectivă, a apărut conceptul de agricultură durabilă care se impune a fi implementat cât mai urgent în economia națională, afectată în mare măsură de schimbări majore de orientare.

Dezvoltarea durabilă a agriculturii constituie o problemă vastă și extrem de complexă, ce urmărește realizarea și menținerea unui echilibru între necesitatea conservării valorilor materiale și morale ale spațiului rural și ritmul schimbărilor determinate de modernizarea acestui sector. De aceea, considerăm ca deosebit de urgentă și utilă adoptarea variantelor de dezvoltare economică durabilă în toate sectoarele de activitate și, în mod special, în agricultură.

MATERIAL ȘI METODĂ

Conceptul de dezvoltare durabilă a fost extins, mai ales în ultimii ani, la toate nivelurile de abordare teoretică și practică. Între acestea se află și sectorul agricol. Astfel, tot mai des se propagă ideea de dezvoltare durabilă a agriculturii, fiind deja consacrată noțiunea de „agricultură durabilă”, atât în studiile teoretice de specialitate, precum și în strategiile de dezvoltare emise la nivel european, regional, național, local etc.

Totuși, considerăm că pentru a promova concret și corect conceptul de „agricultură durabilă” în rândul tuturor entităților interesate și implicate în această orientare, este nevoie de stabilirea unei relații de feed-back cu privire la condițiile necesare pentru implementarea acestui concept în practică și recunoașterea existenței sau nu a acestor condiții la nivelul țării noastre.

Din acest punct de vedere, se constată că în România încă există serioase dificultăți în realitatea agricolă curentă, care fac ca noțiunea de „agricultură durabilă” să aibă, deocamdată, un caracter predominant teoretic. Astfel, este vital să se înțeleagă clar ce înseamnă a derula o agricultură cu caracter durabil, care sunt scopurile pentru care se dorește abordarea unui astfel de sistem și care sunt avantajele pe termen scurt și, mai ales pe termen lung, ale practicării sistemelor de agricultură durabilă.

Pornind de la definițiile consacrate ale noțiunii de dezvoltare durabilă, ideea se poate extrapola și la sectorul agricol. Astfel, în contextul în care se constată că resursele naturale sunt tot mai limitate, cantitativ și calitativ, este firesc să apară semne de îngrijorare privind perspectivele dezvoltării acestui sector – asigurător al nevoilor de bază ale existenței umane. Controversat în mare măsură, cel puțin la nivel național, dar recunoscut ca fiind posesor de multiple valori economice, sectorul agricol românesc a suferit profunde transformări și a fost supus la numeroase experiențe, mai ales după anii '90.

În conjunctura profundelor schimbări prin care a trecut agricultura românească se prefigurează și atingerea stadiului de durabilitate în întreg spațiul rural, din cel puțin două motive:

- schimbările majore din ultimii 20 de ani au determinat consumuri neraționale de resurse și au produs dezechilibre semnificative în agricultura românească;
- integrarea în Uniunea Europeană impune respectarea unor norme și standarde pe care le considerăm ca fiind deosebit de utile în promovarea durabilității în agricultură.

În ansamblul spațiului rural, ritmul rapid al schimbărilor produse a determinat nu doar provocări, ci și oportunități multiple. Așadar, dezvoltarea durabilă are rolul de a contribui la îmbunătățirea stării agriculturii românești, astfel încât să se poată realiza obiectivele economice, să se asigure responsabilizarea cu privire la protecția mediului înconjurător și să se promoveze echitatea din punct de vedere social.

La nivel național este recunoscută, de aproape toate entitățile cointerestate, importanța, necesitatea și utilitatea promovării și practicării unei agriculturi durabile, dar în același timp, este remarcată prezența unor probleme care fac ca implementarea

conceptului de „durabilitate” și transpunerea sistemelor de agricultură durabilă în realitatea practică să întâmpine o serie de piedici. De aceea, este firesc să se pună accent pe identificarea și recunoașterea condițiilor actuale de care dispune agricultura românească pentru a stabili dacă acest sector economic este pregătit pentru a îmbrățișa o nouă direcție de dezvoltare: *durabilitatea*.

Între principalele probleme cu care se confruntă agricultura țării noastre și care fac ca transpunerea conceptului de dezvoltare durabilă în realitatea practică să se realizeze mai anevoios, se numără:

- practicarea pe o durată extinsă (circa 50 de ani) a unei agriculturi în sistem intensiv;
- existența simultană a unor zone foarte bogate și a altora foarte sărace la nivel național;
- degradarea mediului înconjurător cauzată de: accelerarea progresului într-un ritm necontrolat prin extinderea nerațională a unor sectoare industriale, practicarea agriculturii în sistem intensiv, depășirea limitelor ecologice ale industriei agroalimentare etc;
- migrația urban-rural în ritm alert și, în ultimii ani, producerea procesului în sens invers care determină grave dezechilibre în structura populației rurale, fenomen multiplicat și de migrația înafara granițelor țării;
- nerecunoașterea la adevăratele standarde ale valorilor tradiționale și perimarea acestora prin înlocuirea cu valori care aparțin sistemelor industriale și tehnologiilor avansate;
- lipsa din contextul cercetărilor de profil a elementelor de profunzime legate de aplicabilitatea și performanțele agriculturii durabile;
- necunoașterea deplină a mecanismelor specifice economiei de piață;
- productivitatea mai redusă a sistemelor caracteristice agriculturii durabile;
- lipsa interesului din partea producătorilor, precum și a gradului de instruire privind practicarea unei agriculturi durabile.

Pentru analiza riguroasă a problemelor care diminuează șansele de promovare rapidă a durabilității în agricultură, am realizat o selecție a punctelor tari care trebuie fructificate, respectiv a punctelor slabe care trebuie corijate, astfel încât să poată fi identificate principalele direcții care să stimuleze practicarea unei agriculturi durabile în România.

Puncte forte:

- resurse materiale de calitate;
- terenuri fertile și mediu ambiant propice;
- perfecționarea continuă a specialiștilor și lucrătorilor din agricultură, precum și asigurarea consultanței de specialitate;
- existența programelor europene cu finanțare nerambursabilă;
- influența favorabilă a organismelor europene asupra factorilor decizionali din România;
- diversificarea instrumentelor de comunicare;
- forță de muncă abundentă.

Puncte slabe:

- lipsa resurselor materiale și financiare;
- acces redus la unele mijloace de comunicare;
- lipsa implicării cercetării științifice (din motive financiare);
- sistem deficitar de salarizare care duce la migrația specialiștilor și a forței de muncă autohtone către alte țări;
- lipsa motivației și manifestarea dezinteresului;
- costuri ridicate pentru modernizarea tehnologiilor;
- mentalitate învechită.

Toate elementele anterior enumerate sunt reprezentări ale realității economico-sociale din agricultura națională. Din aceste considerente, responsabilitatea rezolvării problemelor cu care se confrunta sectorul agricol românesc, este majoră, întrucât de rezolvarea acestor dificultăți și de promovarea avantajelor evidente, depinde asigurarea unei agriculturi durabile în România.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Pentru a putea depăși problemele și situațiile nefavorabile care încă afectează promovarea principiilor de agricultură durabilă în economia națională, este mai mult decât necesară reconsiderarea obiectivelor de dezvoltare rurală durabilă, cu adaptarea la condițiile specifice locale și regionale. Dintre aceste obiective se pot enumera [1]:

- sporirea competitivității activităților din spațiul rural, cu scopul de a maximiza contribuția la accentuarea progresului economic și social;
- crearea de oportunități populației din mediul rural, pentru creșterea standardului de viață, aflat mult în urma economiei europene;
- protejarea mediului înconjurător și conservarea resurselor naturale;
- menținerea și promovarea valorilor culturale recunoscute din aceste zone;
- menținerea populației în spațiile rurale, prin eliminarea exodului populației spre centrele urbane și țările vestice;
- diversificarea și promovarea oportunităților ocupaționale, în scopul diminuării șomajului în spațiul rural.

Realizarea practică a unei agriculturi durabile în economia românească se poate realiza prin apelarea la strategii care să permită depășirea problemelor existente, odată cu aplicabilitatea unor mecanisme specifice de acțiune [3]:

- favorizarea penetrării și propagării comunicării și difuzării ideilor privind mijloacele de ameliorare a agriculturii și a vieții întregii comunități rurale;
- mobilizarea și investirea capitalurilor disponibile în cadrul comunității rurale, orientate spre investiții productive în agricultură și în agroindustriale din centrele rurale;
- facilitarea accesului comunității rurale la utilizarea creditului și la procesele de comercializare;
- mobilizarea resurselor umane ale comunității rurale, dotarea populației cu mijloacele necesare pentru a se exprima în afacerile locale și naționale și încurajarea participării sale active la dezvoltare;
- planificarea și reglementarea utilizării resurselor.

Asigurarea reușitei unei agriculturi durabile competitive pentru prezent și pentru viitor se canalizează pe următoarele planuri de acțiune [2]:

a. economic:

- inserția agriculturii în ansamblul economiei naționale și funcționarea ei pe principiile economiei de piață concurențială;
- dezvoltarea unei agriculturi ecologice, care să producă bunuri agroalimentare curate și care să nu se posteze nici ca agent, nici ca victimă a poluării;

- dezvoltarea activităților agricole, care să asigure paritatea veniturilor producătorilor agricoli cu ale altor categorii socio-economice, creșterea calității vieții fermierilor și a întregii populații din spațiul rural.

b. social: agricultura durabilă este concepută ca garanție pentru asigurarea condițiilor normale de viață pentru comunitățile rurale, care să fie în concordanță cu dezvoltarea economică.

c. ecologic: agricultura durabilă se realizează în concordanță cu dezvoltarea în plan economic și social, protecția mediului constituind elementul fundamental al dezvoltării durabile, al asigurării echilibrului între economie și ecologie, cu menținerea unei corelații optime între cantitatea, calitatea și structura alimentelor și conservarea calității mediului înconjurător.

Practicarea unei agriculturi durabile în România va aduce modificări pozitive substanțiale, din următoarele considerente:

- utilizarea unor tehnologii specifice care să nu ducă la afectarea calității solului sau care să determine apariția dezechilibrelor ecologice;
- reciclarea elementelor esențiale vieții, prin utilizarea unor produse secundare, rezultate din zootehnie, producția vegetală, precum și a unor materiale naturale;
- menținerea stării de maximă fertilitate a solului;
- asigurarea coexistenței plantelor, animalelor și omului în agro-ecosistem;
- utilizarea la maxim de eficiență a resurselor specifice zonelor geografice.

Așadar, sunt mai mult decât evidente avantajele practicării sistemelor de agricultură durabilă la nivelul întregii țări, în toate sectoarele agricole, deoarece doar prin astfel de acțiuni se poate menține și perpetua echilibrul dintre desfășurarea activităților economice, realizarea progresului și protejarea mediului ambiant.

CONCLUZII

Practicarea unei agriculturi cu caracter durabil este un proces complex și anevoios, cu o evoluție relativ înceată. Dar, cu toate dificultățile și obstacolele evidențiate, este mai mult decât vital să recunoaștem faptul că practicarea, în continuare, pe scară extinsă, a unei agriculturi intensive, bazată strict pe industrializare și chimizare, nu reprezintă soluția dezvoltării economice sustenabile. Așadar, agricultura durabilă se dovedește a fi alternativa viabilă a agriculturii intensive, întrucât are rolul esențial de a promova sisteme și tehnologii „prietenoase” cu mediul înconjurător, ce respectă inclusiv nevoile generațiilor viitoare de a se dezvolta în mod armonios.

În România, dezvoltarea durabilă poate fi asigurată prin mai multe variante, între care cea mai importantă pentru promovarea unei dezvoltări durabile este *varianta competitivității*, considerată optimă pentru dezvoltarea durabilă deoarece ține cont de resursele reale de care dispune România în prezent și de modul de utilizare a acestora într-un ritm rațional.

În condițiile actuale, de asigurare a dezvoltării durabile a economiei spațiului rural, se constată că se susțin și se vor susține în continuare eforturi însemnate pentru a promova o agricultură durabilă care să se orienteze pe următoarele coordonate principale: dezvoltarea economiei rurale, asigurarea de venituri alternative și un nivel de viață ridicat agricultorilor, protejarea mediului înconjurător și asigurarea existenței generațiilor viitoare.

Asigurarea condițiilor de dezvoltare durabilă reprezintă o prioritate în România. În esență, dezvoltarea durabilă este calea de redresare a economiei românești, iar în acest cadru agricultura durabilă are un rol esențial.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandri, C., Davidovici, I., Gavrilescu, D., 2003 - *Schimbări în structura agriculturii din perspectiva creșterii performanței și a integrării în UE*, Institutul de Economie Agrară, București, pag. 663-664.
2. Belli, N., Dumitru, D., Popescu, M., Toderiou, F., 1995 - *Evoluția prospectivă a agriculturii. Formarea agriculturii durabile și competitive prin forțele pieței*, CIDE, București.
3. Bold, I., Buciuman, E., Drăghici, M., 2003 - *Spațiul rural. Definire, organizare, dezvoltare*, Editura Mirton, Timișoara, pag. 792.
3. Davidescu, D., Davidescu, Velicica, 2002 – *Secolul XX. Performanțe în agricultură*, Editura Ceres, București.
4. Hera, C., 2001 – *Cercetarea științifică și agricultura durabilă*, Editura Agris, Redacția Revistelor Agricole, București.
5. Lagrange, L. (coord.), 1999 – *Signes officielles de qualité et développement agricoles*, INRA, Clermont-Ferrand, France.
6. Moțcă, Gh., 2008 - *Utilizarea resurselor biologice și tehnologice în aplicarea unor sisteme de agricultura durabilă-performantă în cultura cartofului*, Proiect PNCDI, Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Cartof și Sfecla de Zahar, Brașov.
7. Otiman, P.I., 1994 – *Agricultura României la cumpăna dintre mileniile II și III*. Editura Helicon, Timișoara.
8. Răuță, C., 1994 – *Dimensiunea ecologică a unei agriculturi durabile și competitive în România*, în „Probleme agronomice, teorie și aplicație”, vol. XIV (1-2), 13-14, 1994
9. Sachs, W., ș.a. (Wuppertal Institut), 1999 - *Futuro Sostenibile*, Editrice Missionaria Italiana.
10. Tofan, A., 2004 – *Economie și politică agrară*, Editura Junimea, Iași.